

KHỞI ĐỘNG

BÀI TẬP

1

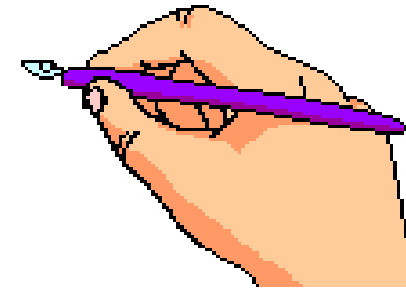
Tính tuổi của xác ướp vua Tu-tan-kha-mun? (Trang 36 SGK)

2

Tính từ khởi nghĩa Hai Bà Trưng đến hiện tại là bao nhiêu năm? (Trang 89 SGK)

Bài 2: THỜI GIAN TRONG LỊCH SỬ

Học xong bài này, em sẽ:

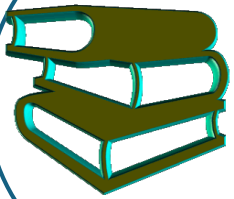
Biết được một số khái niệm về thời gian trong lịch sử

Biết được một số cách tính thời gian trong lịch sử: thập kỉ, thế kỉ, thiên niên kỉ, trước Công nguyên, Công nguyên, âm lịch, dương lịch...

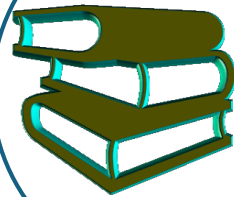

BÀI 2: THỜI GIAN TRONG LỊCH SỬ

I

Âm lịch, dương lịch

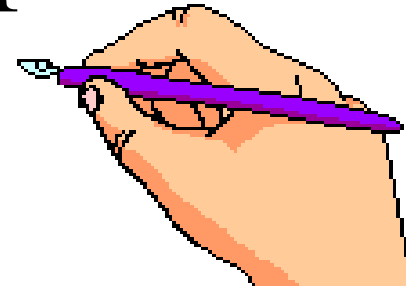
II

Cách tính thời gian

Bài 2: THỜI GIAN TRONG LỊCH SỬ

I. ÂM LỊCH VÀ DƯƠNG LỊCH

Em hãy đọc “Câu chuyện thời gian” và làm phiếu học tập sau:

PHIẾU HỌC TẬP

1. Từ “câu chuyện thời gian”, các em cho biết người xưa sáng tạo ra lịch dựa trên cơ sở nào?

.....

2. Tại sao họ lại cần tính thời gian?

.....

3. Cơ sở nào để chúng ta cho rằng người Ai Cập cổ đại là tác giả của cách tính thời gian theo âm lịch và dương lịch ?

.....

Câu chuyện thời gian

Con người bắt đầu cảm nhận ra thời gian từ hiện tượng trời sáng – tối, rồi lại tối – sáng. Khi người nguyên thủy thấy Mặt Trời mọc thì đi săn bắt, hái lượm, tối đến lại vào hang. Ý niệm thời gian sáng – tối chúng ta gọi là “ngày”.

Cách chúng ta ngày nay hơn 5000 năm, ở lưu vực sông Nin (Nile), người Ai Cập cần biết khi nào lũ lụt sẽ bắt đầu và dừng lại. Họ coi thời gian từ đợt lũ này đến đợt lũ khác là một năm. Năm đó được chia theo các giai đoạn của Mặt Trăng. Thời gian từ ngày trăng tròn đến ngày trăng tròn tiếp theo là một tháng. Tuy nhiên, với cách tính này, người Ai Cập chỉ tính được 354 ngày trong một năm (thiếu 11 ngày).

Câu chuyện thời gian

Vào giai đoạn cuối thời cổ đại, người Ai Cập nhận ra rằng có một ngôi sao sáng xuất hiện phấp trên đường chân trời ngay trước khi lũ sông Nin dâng lên. Họ tính được khoảng thời gian để ngôi sao này mọc trở lại là 365 ngày. Từ đó, người Ai Cập cổ đại làm ra lịch của họ theo chu kỳ 12 tháng và mỗi tháng có 30 ngày, 5 ngày còn lại được dùng cho các dịp lễ tết. Để theo dõi, người Ai Cập tính số năm trị vì của các pha-ra-ông. Ví dụ, họ có thể đề cập đến năm thứ nhất, thứ hai hoặc thứ mười trong triều đại của một pha-ra-ông. Về sau các nhà thiên văn học học tính chính xác chu kỳ chuyển động của Trái Đất quanh Mặt Trời là 365,2422 ngày, sát với con số mà người Ai Cập tính ra được.

PHIẾU HỌC TẬP

1. Từ “câu chuyện thời gian”, các em cho biết người xưa sáng tạo ra lịch dựa trên cơ sở nào?

.....
Cơ sở quan sát và tính toán quy luật di chuyển của Mặt Trăng,
Mặt Trời và Trái Đất.
.....

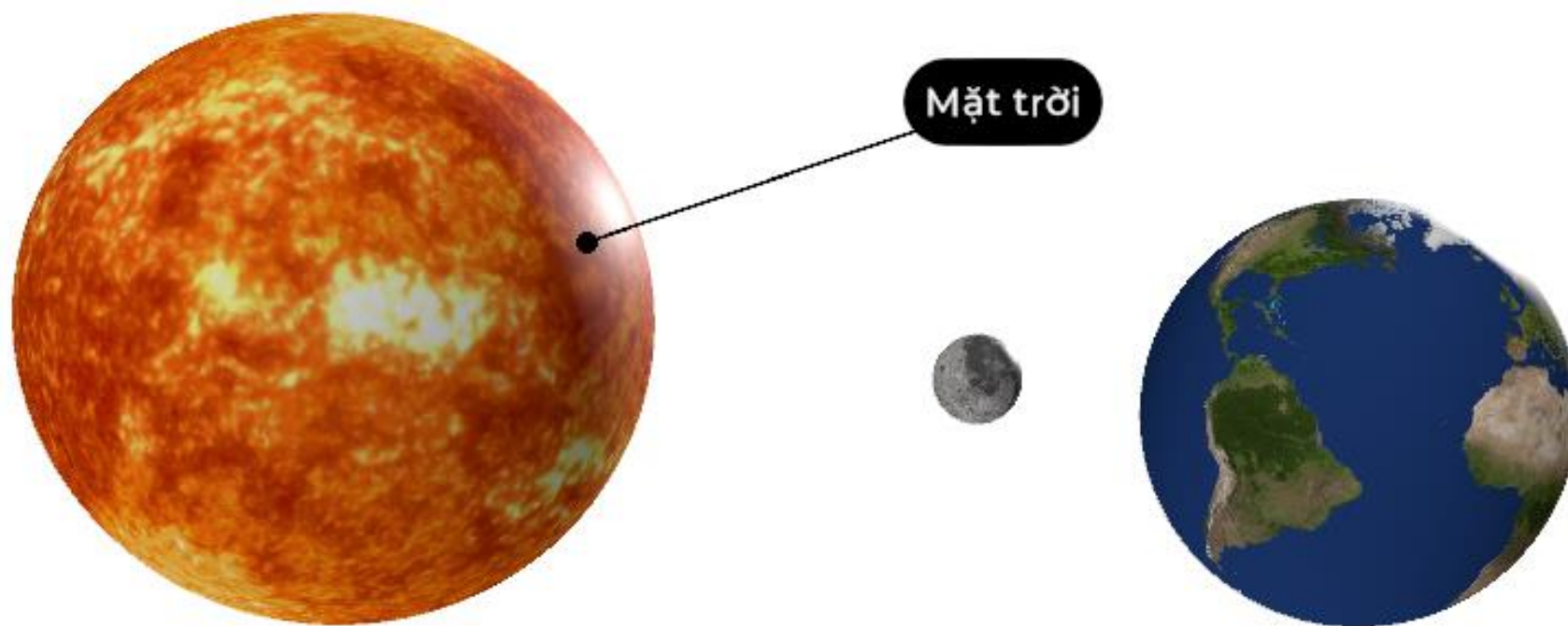
2. Tại sao họ lại cần t ính thời gian?

.....

3. Cơ sở nào để chúng ta cho rằng người Ai Cập cổ đại là tác giả của cách tính thời gian theo âm lịch và dương lịch ?

.....

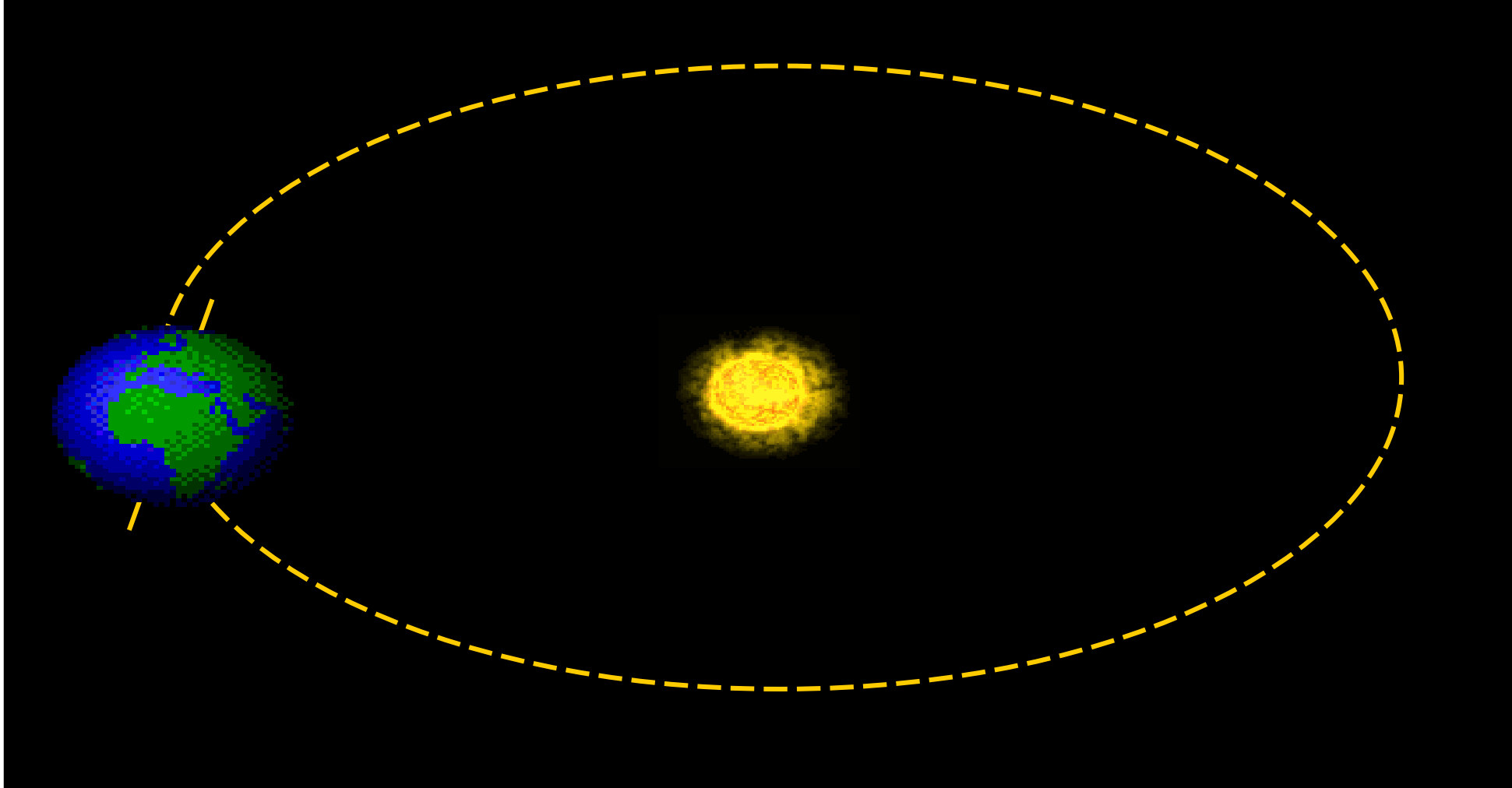

Có mấy loại lịch?

Âm lịch là cách tính thời gian theo chu kì Mặt Trăng quay xung quanh Trái Đất. Thời gian cho một chu kì là một tháng.

Dương lịch là cách tính thời gian theo chu kì Trái Đất quay xung quanh Mặt Trời. Thời gian cho một chu kì là một năm.

PHIẾU HỌC TẬP

1. Từ “câu chuyện thời gian”, các em cho biết người xưa sáng tạo ra lịch dựa trên cơ sở nào?

Cơ sở quan sát và tính toán quy luật di chuyển của Mặt Trăng, Mặt Trời và Trái Đất.

2. Tại sao họ lại cần tính thời gian?

Người xưa cần tính thời gian cho việc sản xuất nông nghiệp.

3. Cơ sở nào để chúng ta cho rằng người Ai Cập cổ đại là tác giả của cách tính thời gian theo âm lịch và dương lịch ?

Câu chuyện thời gian

Con người bắt đầu cảm nhận ra thời gian từ hiện tượng trời sáng – tối, rồi lại tối – sáng. Khi người nguyên thủy thấy Mặt Trời mọc thì đi săn bắt, hái lượm, tối đến lại vào hang. Ý niệm thời gian sáng – tối chúng ta gọi là “ngày”.

Cách chúng ta ngày nay hơn 5000 năm, ở lưu vực sông Nin (Nile), người Ai Cập cần biết khi nào lũ lụt sẽ bắt đầu và dừng lại. Họ coi thời gian từ đợt lũ này đến đợt lũ khác là một năm. Năm đó được chia theo các giai đoạn của Mặt Trăng. Thời gian từ ngày trăng tròn đến ngày trăng tròn tiếp theo là một tháng. Tuy nhiên, với cách tính này, người Ai Cập chỉ tính được 354 ngày trong một năm (thiếu 11 ngày).

Câu chuyện thời gian

Vào giai đoạn cuối thời cổ đại, người Ai Cập nhận ra rằng có một ngôi sao sáng xuất hiện phía trên đường chân trời ngay trước khi lũ sông Nin dâng lên. Họ tính được khoảng thời gian để ngôi sao này mọc trở lại là 365 ngày. Từ đó, người Ai Cập cổ đại làm ra lịch của họ theo chu kỳ 12 tháng và mỗi tháng có 30 ngày, 5 ngày còn lại được dùng cho các dịp lễ tết. Để theo dõi, người Ai Cập tính số năm trị vì của các pha-ra-ông. Ví dụ, họ có thể đề cập đến năm thứ nhất, thứ hai hoặc thứ mười trong triều đại của một pha-ra-ông. Về sau các nhà thiên văn học học tính chính xác chu kỳ chuyển động của Trái Đất quanh Mặt Trời là 365,2422 ngày so với con số mà người Ai Cập tính ra được.

Hình 2.2 cho em biết cách tính thời gian của người xưa dựa vào yếu tố nào ?

Đồng hồ
mặt trời

Người phương Đông sử dụng thời gian để hiểu thêm về thời tiết. Vì phương Đông thiên về phát triển nông nghiệp trồng lúa nước. Họ cần một công cụ đo thời gian cụ thể. Nhờ vậy, ở thời đại nguyên thủy, người dân phương Đông đã nghĩ ra đồng hồ Mặt Trời. Đồng hồ Mặt Trời là một

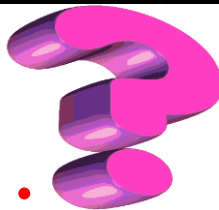
Đồng hồ
mặt trời

thohay.vn

“... Mười rằm trăng náu
Mười sáu trăng treo...”

(Đồng dao Việt Nam)

 Câu đồng dao trên thể hiện cách tính thời gian của người xưa theo âm lịch hay dương lịch?

“... Mười rằm trăng n ấu thohay.vn
Mười sáu trăng treo...”
(Đồng dao Việt Nam)

 Hai câu đồng dao mô tả Mặt Trăng những ngày nào trong tháng ?

*“... Mười rằm trăng náu
Mười sáu trăng treo...”*

(Đồng dao Việt Nam)

Từ ngày 10 Âm lịch trở đi trăng bắt đầu tỏ (trăng náu, nhàn rõ) và ngày 16 là trăng tròn nhất (trăng treo). Như vậy, hai câu đồng dao trên miêu tả Mặt Trăng từ ngày 10 đến 16 mỗi tháng âm lịch.

Trăng đâu?

Mòng một lưỡi trai

Mòng hai lá lúa

Mòng ba câu liêm

Mòng bốn lưỡi liềm

Mòng năm liềm gặt

Mòng sáu thật trắng

Mười rằm trăng nấu

Mười sáu trăng treo

Mười bảy sẩy giường chiếu

Mười tám nằm bếp trầu

Mười chín nín niêu xôi

Hai mươi giấc tốt

Hăm một nửa đêm

Hăm hai đeo hoa

Hăm ba gà gáy

Hăm bốn ở đâu ?

Hăm năm ở đây

Hăm sáu đã vậy

Hăm bảy làm sao ?

Hăm tám thế nào ?

Hăm chín thế ấy

Ba mươi không thấy ?

Mặt mày trăng đâu ?....!!!!

Bài 2: THỜI GIAN TRONG LỊCH SỬ

I. ÂM LỊCH VÀ DƯƠNG LỊCH

- Âm lịch là cách tính thời gian theo chu kỳ chuyển động của Mặt Trăng quay quanh Trái Đất. Thời gian Mặt Trăng chuyển động hết một vòng quanh Trái Đất là một tháng.
- Dương lịch là cách tính thời gian theo chu kỳ chuyển động của Trái Đất quay quanh Mặt Trời. Thời gian Trái Đất chuyển động hết một vòng quanh Mặt Trời là một năm.

II. CÁCH TÍNH THỜI GIAN

Theo em, thế giới có cần một thứ lịch chung hay không? Vì sao?

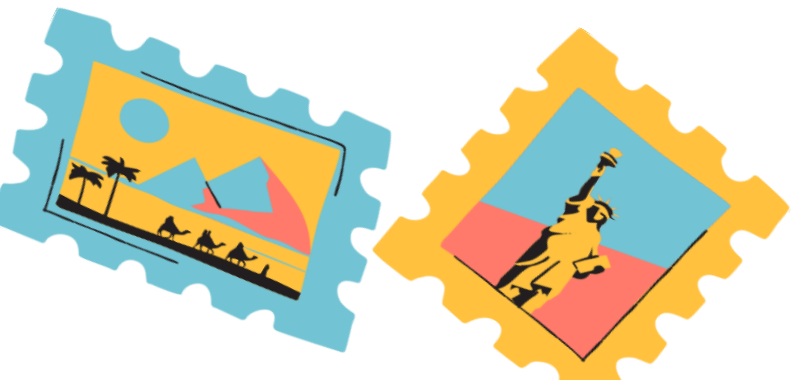
→ Có. Vì xã hội phát triển → nhu cầu giao lưu giữa các quốc gia dân tộc mở rộng → cần một loại lịch chung.

→ Dương lịch được chọn để làm lịch chung cho toàn thế giới gọi là Công lịch.

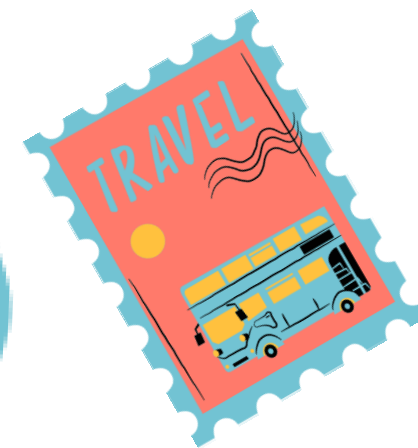
Việt Nam chúng ta dùng loại lịch
nào?

Việt Nam dùng cả Âm lịch và Công
lịch

Theo công lịch, người ta tính
thời gian như thế nào?

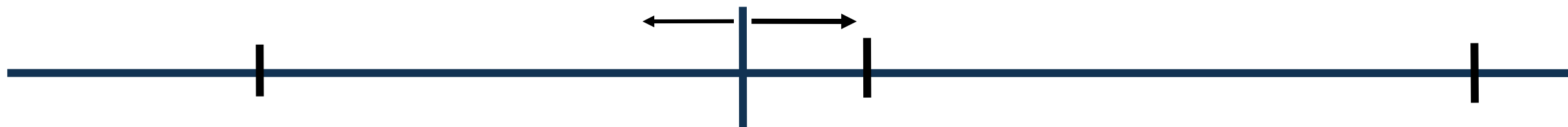

Công lịch lấy năm 1 là năm tương
truyền Chúa Giê-xu (Jesus, người sáng
lập đạo Thiên chúa) ra đời làm năm đầu
tiên của Công nguyên. Trước năm đó là

Trước Công nguyên (TCN)

Em hãy hoàn thành sơ đồ dưới đây:

1

Chúa Giê-su ra
đời

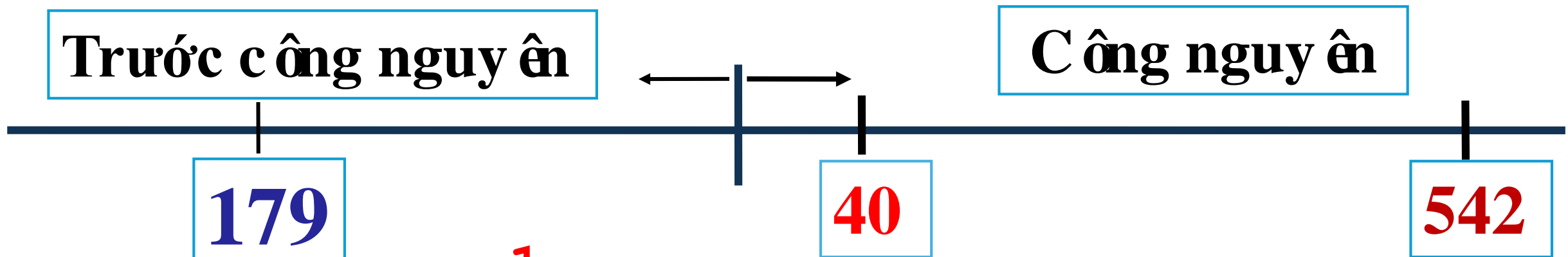
Trước công nguyên

179

542

40

Công nguyên

1

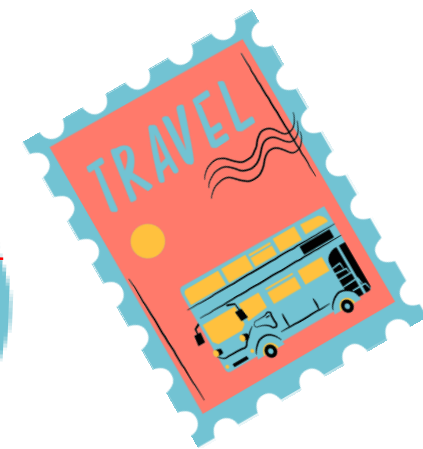
Chúa Giê-su ra
đời

Thập kỉ: 10 năm

Thế kỉ: 100 năm

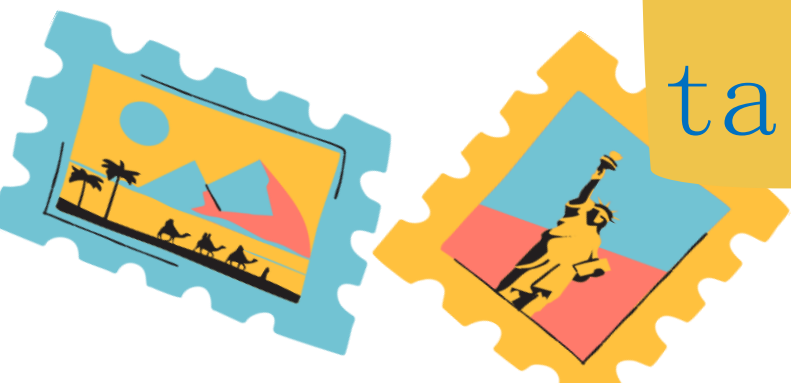
Một thiên niên kỉ: 1000 năm

Cho biết cách tính năm công nguyên
và trước công nguyên?

Muốn biết năm TCN cách hiện tại thì
làm phép cộng.

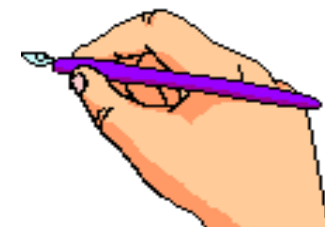
Muốn biết năm CN cách hiện tại
ta làm phép trừ.

II. Cách tính thời gian

- Lịch của thế giới hiện nay: Công lịch. Công lịch lấy năm tương truyền chúa Giê-Su ra đời là năm thứ nhất CN.
- + 1 năm có 365 ngày 6 giờ.
- + 1 thập kỉ: 10 năm
- + 1 thế kỉ: 100 năm
- + 1 thiên niên kỉ: 1000 năm
- Muốn biết năm TCN cách hiện tại thì làm phép cộng.
- Muốn biết năm CN cách hiện tại ta làm phép trừ.
- Việt Nam sử dụng cả Âm lịch và Công lịch.

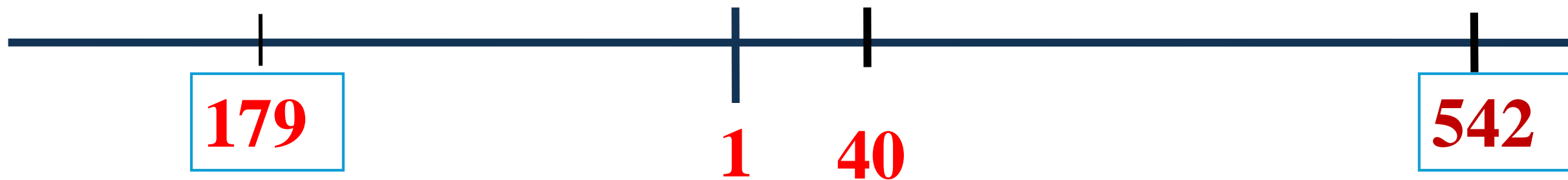

LUYỆN TẬP

Trước công nguyên

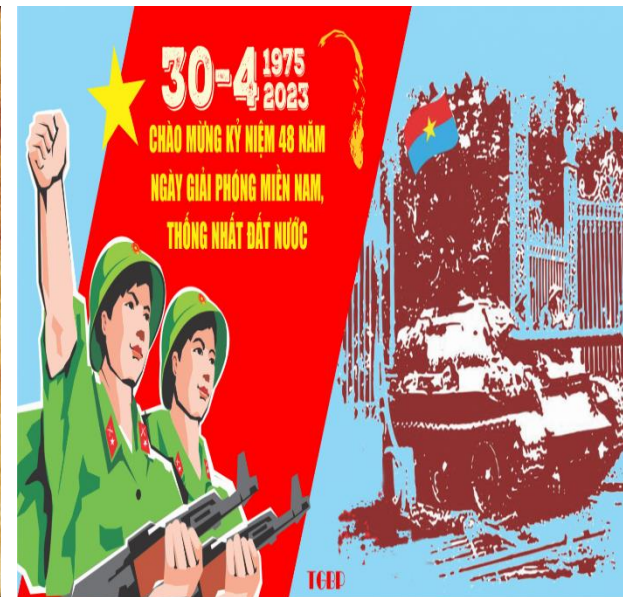
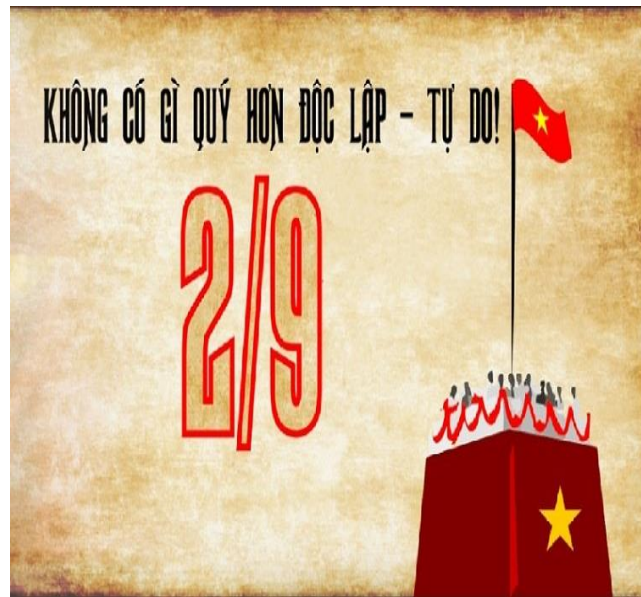
Công nguyên

- Năm 179 TCN cách hiện tại: $179 + 2023 = 2202$ năm
 2202 năm = 220 thập kỉ + 2 năm = 22 thế kỉ + 2 năm
- Năm 542 cách hiện tại : $2023 - 542 = 1481$ năm
 1481 năm = 148 thập kỉ + 1 năm = 14 thế kỉ + 81 năm

VẬN DỤNG

Hãy cho biết những ngày lễ quan trọng của nước Việt Nam: Giỗ Tổ Hùng Vương, Tết Nguyên đán, ngày Quốc Khánh, ngày Giải phóng miền Nam thống nhất đất nước được tính theo

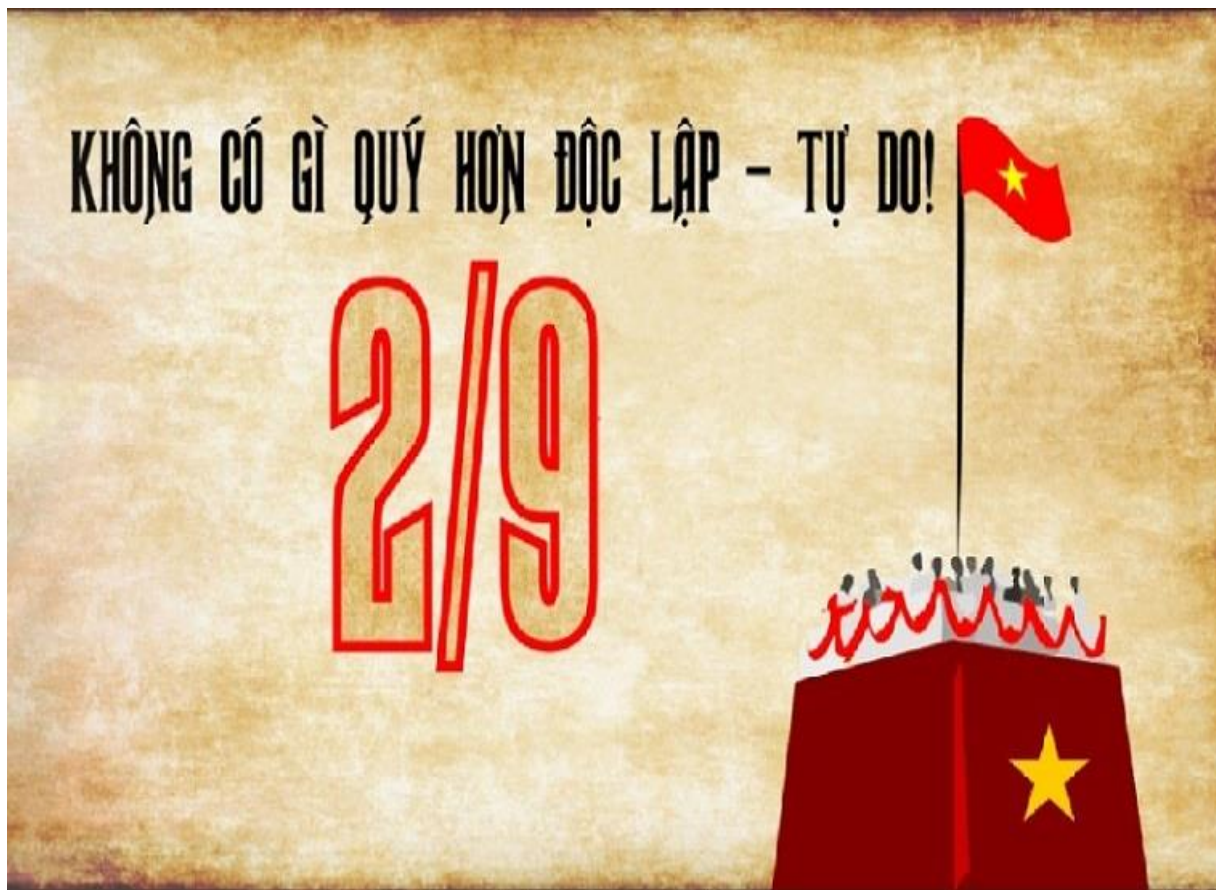
VẬN DỤNG

Giỗ Tổ Hùng Vương, Tết Nguyên đán
được tính theo Âm lịch.

VẬN DỤNG

Ngày Quốc khánh, Ngày Giải phóng miền Nam
thống nhất đất nước được tính theo Dương

30

THỨ TƯ

Khi con người chỉ nghĩ đến tiền bạc, anh ta mất ý thức về cái đẹp

Denis Diderot

Giờ

Tháng 12

Chi tiết

09:10

Ât Ty

25

Ngày Đinh Mão
Tháng Ất Sửu
Năm Mậu Tuất

Lịch ngày

Lịch tháng

Đổi ngày

Mở rộng

– Cơ sở tính âm lịch có liên quan chặt chẽ đến thời vụ của sản xuất nông nghiệp. Nước ta là một nước có nền kinh tế nông nghiệp từ lâu đời. Vì vậy, phải ghi cả âm lịch để sản xuất nông nghiệp đúng thời vụ.

– Tổ tiên chúng ta từ xưa đều sử dụng âm lịch cho những ngày lễ, tết cổ truyền, những ngày cúng, giỗ. Vì thế cần phải

VẬN DỤNG

Hãy xây dựng trục thời gian những sự kiện quan trọng của cá nhân em. Ví dụ: Năm sinh, năm vào mẫu giáo, năm vào lớp 1, năm vào lớp 6... (lưu ý em có thể bắt đầu trục thời gian với năm sinh của em).

Ví dụ:

Dặn
dò

1

Xem lại bài đã học

2

Hoàn thành bài tập SGK

3

Chuẩn bị bài 3: NGUỒN GỐC LOÀI NGƯỜI

A red, textured card with the words "Thank you!" written in a black, cursive script. The card is placed on a surface of autumn leaves, which are in various shades of yellow and orange. A small, dark, fibrous object is visible on the left side of the card.

Thank
you!